

mokopuna noa. Kua mate taua kaumatua engari na tana mokopuna te karanga kia tu he ra ma te Ringatu ki roto o Waiapu.

Ko te take o te hui a Ngatiporou he uiui mo te ahua o te hui a te Ringatu, ara he arai i taua hui kia kaua e tu ki roto o Waiapu. I tae ki te hui te wahine nana i karanga te ra. Ko te tangata tuatahi ki te tu ko Paratene Ngata. I whakamihi ia ki te hui mo te taenga mai ki te wetewete i tona pouri, he pouri nui. Rongo ana ia kua karangatia he hui Ringatu ki roto o Waiapu, tau mai ana te pouri ki a ia. Ko nga rangatira ko nga kaumatua o Ngatiporou kua rupeke ki te po, a, ko ia tetahi o nga morehu. I roto a Ngatiporou i te pouritanga, na te maramatanga o te Rongo Pai ka whiti he ao ke. I hapainga e Ngatiporou te whakapono i whanau hou, i huaina te Pihopa ko te Pihopa o Waiapu. I nga ra e matomato ana te whakapono i piki ano te ahuwhehua. I ruia nga whenua katoa o Ngatiporou ki te witi, he kaupuke o ratou hei maumau i te witi ki Akarana, a ko te witi i mahue ilho ka hurihia hei paraoa. No tenei wa ka timata te tikanga kingi ki roto o Waikato, a, i te hui ki Waikato i te tau 1862 ko Hoera Tamatatai to Ngatiporou tangata i tae. I te hokinga mai o Hoera ka mauria mai e rua nga kara. ko "Rauru" tetahi. ko "Tamehana" tetahi. I hutia enei kara e rua ki Waiomatatini. Ka Whakaturia ko Rapata te Kauru hei kingi. Ko te timatatanga tenei o te tikanga Hauhau ki roto o Waiapu. I te tau 1865 ka puta te ope hauhau ki Waiapu, ko nga rangatira o taua ope no Taranaki. Ko te pakanga tuatahi ko Mangaone. i hinga ai nga rangatira o Ngatiporou. Ko te muranga tenei o te ahi ki roto o Waiapu. i wehewehe ai a Ngatiporou ko tetahi wahanga ki te Hauhau, ko te Pai-marire te karakia ko tetahi wahanga i u tonu ki te Kuini. ko te Hahi Mihinare te Karakia. He maha nga pakanga i maringi ai nga toto: hei te riri ki Hungahunga-toroa ka hinga te Hauhau, ka mutu hoki te whawhai ki roto o Ngatiporou. Ko nga herehere Hauhau i mauria mai ki Te Hatepe, hai reira ka oaitia e Te Mokena Kohere kia whakarerea te Hauhau. Kia piri pono ki te Kuini kia kotahi he Hahi kia kotahi he Kuini.

I hutia nga kara e rua, herea ai nga pito, ko te Paipera i whakatuberatia. I meatia nga Hauhau kia haere i raro i nga kara, kia kahi i te Paipera. E 30 o nga Hauhau, ko nga rangatira, i mauria ki Nepia herehere ai. Mo te hara o Ngatiporou ka puta te whakaaro o te Kawanatanga kia murua a Waiapu mo te raupatu. Ko te Piki (Biggs) te pakeha nana i whakatakoto nga rohe mo te muru, engari na nga rangatira piriri pono o Ngatiporou, na Te Mokena Kohere raua ko Rapata Wahawaha, i inoi ki te Kawanatanga kia aroha ki a Ngatiporou, i unuhia ai te muru. i mau ai hoki nga whenua o Ngatiporou. I te tau 1867 ka tu te tangata a te Kawanatanga, ko te Taitene te ingoa, me tana putea moni hei utu mo nga Maori i whawhai mo te taha Kuini. I mohio a te Mokena Kohere he niho ngau whenua to tana moni, na reira ia i mea atu ai ki te pakeha, "e hoki korua ko to moni, e hara i a koe i te pakeha taku riri, naku